СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ. — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 191. Джерзі Сіті, Н. Дж., середа, 18-го серпня 1937. VOL. XLV. No. 191. Jersey City, N. J., Wednesday, August 18, 1937. THREE CENTS

АРХИПЕНКО ВИКІНЧИВ БЮСТ І. ФРАНКА

СІЕТЛ (Вашингтон). — Олександер Архипенко, світової слави різьбар, що тепер веде літній курс мистецтва у вашингтонськім університеті, вже викінчив бюст Івана Франка, призначений для Українського Культурного Городу в Клівленді, Огайо. Франко представлений як поет і мислитель, у середньому віці. Бюст уже вислано до Українського Комітету в Клівленді, який має вже і бюст Шевченка, теж призначений для Культурного Городу. Третьою статуєю, яка буде поміщена в цім Культурнім Городі, буде статуя св. Вородимира Великого, яка буде теж роботи мистця Архипенка і яка вже є на викінченні та яка буде даром Українського Народного Союзу.

ЗРІСТ ЧИСЛА УКРАЇНЦІВ У КАНАДІ.

ВИННІПЕГ (Канада). — Появився зшиток статистичного бюра, в якім подані висліди останнього перепису населення Канади з 1936 року. Українські канадійські часописи, подаючи звіт про цей перепис, стверджують, що виходить, що національна свідомість канадійських українців зросла, бо вже зникли з перепису „буковинці, галичани, рутенці". Згаданий зшиток подає населення степових провінцій Канади, себто тих, у яких живе найбільше число українців. І виказує, що у трьох тих провінціях, а то в Манітобі, Саскачевані й Алберті, є разом 225,-939 українців. Очевидно, що це число не є повне. Матерню мову як українську подали в тих провінціях 234,942 особи. Вже ця урядова статистика виказує, що український стан посідання збільшився за останні пять років на 42,064 душі, бо в 1931 р. нараховано було в тих провінціях усього 192,878 *українців*. І ще одно: в 1931 р. [illegible]ис викaзував, що в цілій Канаді є 225,113 українців, а перепис з 1936 р. виказує, що є 234,942 українців тільки в трьох згаданих провінціях. Величезна частина українців живе на фармах.

НАЗНАЧЕННЯ БЛЕКА ВВАЖАЄ „ЗНЕВАГОЮ".

ВАШИНГТОН. — Сенатор Ковпленд назвав назначення сенатора Гюга Блека суддею найвищого суду Злучених Держав „зневагою американського народу". Ковпленд твердить, що в своїм часі Блека попирав Ку Клакс Клен, а хто мав звязок з Ку Клакс Кленом, каже Ковпленд, той не має права бути суддею. Та з тим не рахувався сенатський судейський комітет і потвердив 13 голосами проти 4 назначення Блека згаданим суддею. Є певність, що і сенат затвердить це назначення.

НАРАДИ НАД ПОДІЯМИ В КИТАЇ.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт відбуває важні політичні й військові наради в справі воєнних подій на Далекім Сході. Надіються, що уряд оголосить своє становище, а можливо, що президент зарядить ембарго, себто заборону довозу до Японії й Китаю воєнних матеріялів.

ЮНІЯ РАДІОВИХ СПІВПРАЦІВНИКІВ.

НЮ ЙОРК. — Засновано Американську Федерацію Радіових Артистів, яка допомагає Американській Федерації Праці зорганізувати в юнію всіх артистів і заповідачів, що заняті при радіо. Головою организації став відомий артист Еді Кантор. Між його заступниками видніють такі артисти як Лоренс Тибет, Гелен Гейз, Яша Гайфец.

„ДОБРЕ ПРАВЛІННЯ", ЧИ „НОВИЙ РОЗДІЛ"?

НЮ ЙОРК. — Уже розпочалася боротьба кандидатів на посадника міста. Один з кандидатів, сенатор Ковпленд, заявляє, що це дурне підкреслювати у виборчій кампанії, що кандидат є за „добру управу", бо кожний є за таке правління, так, як є і „за десять заповідей Божих". Зо свого боку Ковпленд підносить, що він кандидує як той, що є проти „Нового Розділу".

ВЕРТАЄТЬСЯ ДО ДЕМОКРАТИЗМУ.

БУЕНОС АЙРЕС (Арґентина). — Параґвай проголосив, що залишає, подібно як Болівія, свої спроби з державним соціялізмом, а вертається до демократичної форми правління, передбаченої конституцією з 1870 року.

ТРЕБА ЗГИНУТИ, ЩОБИ БУТИ ГАРНО ПОХОВАНИМ.

НЮ ЙОРК. — Бернард В. Керні, краєвий командант ветеранів чужинецьких війн, вернувся з Франції, де оглянув гроби згинулих там американських жовнірів. Згадуючи за ці воєнні памятники-гроби, сказав: „Жалко стає, коли подумати, що ці люди мусіли аж умирти від куль, щоб діждатися таких гарних нагробників".

ПІДНОСЯТЬ АСЕКУРАЦІЙНІ ПОЛІСИ НА КОРАБЛІ.

Анґлійська асекураційна компанія Ллойд піднесла асекураційну стопу на ті кораблі, що ідуть на Китайське море, з 5 шилінґів від 100 фунтів ст. на 10. Причиною піднесення є збільшене ризико внаслідок війни.

РЕВОЛЮЦІОНЕРИ ЗАХОПИЛИ РЕЙНОЗУ.

Еспанські революціонери, які від кількох тижнів наступають на Сантандер, здобули місто Рейнозу, що є останнім містом на баскійській території, що мало фабрики зброї. Опір басків цілком зломаний.

КАРА ЗА ГРАБІЖ.

Поліційний суддя у Миннедоса, Ман., на днях гостро покарав трьох бандитів за збройний напад і за грабіж $7.50 у 75-літнього Рока Ґреґорського, що жиє в дистрикті Мавнтен Род.

Майка Дубрина, літ 49, засудив суддя на 3 роки вязниці, Дмитро Мотус, літ 20, дістав один рік вязниці і 10 буків, а 22-літній Майк Мотус дістав один рік вязниці. Майк Дубрин і Дмитро Мотус вже передтим сиділи в тюрмі за подібний злочин. Засуджені походять з округи Мавнтен Род, Ман.

Бандитам доказано, що вони 4-го липня ц. р. напали на дім Рока Ґреґорського, котрий побирає старечу пенсію, і важко його побили, коли Ґреґорський противився видати їм гроші. Бандити знайшли всього $7.50, хоч вони сподівалися, що знайдуть $600.

ОДНОГО БАНДИТА ВБИЛИ, А ДРУГОГО РАНИЛИ.

Недавно тому у Судбурах, Онт., два бандити стрілами тяжко поранили Фреда Давидсона, серджанта поліції, який після того помер у шпиталі. Розведене поліційне доходження устaлило, що вбивниками були відомі кримінальники і бандити, Віктор Шиманський і Тома Шок, що також звався Порномаренко.

Дня 22. липня ц. р. поліція, яка шукала вбивників, цільним стрілом поклала трупом Шиманського, а Шока важко поранила. Згадані вбивники після довершеного душогубства лісами втекли аж в околиці Нейрн, Онт., яких 40 миль від Судбурі. Там їх поліція дослідила. Візвані до здачі, бандити почали стріляти. У відповідь на це поліцаї також віддали стріли. Від одного з них згинув Шиманський, а другим стрілом Шок був ранений. Шока відвезли до шпиталю в Еспаноля.

ГРАБІЖНИЦЬКИЙ НАПАД.

В Голині, Калущина, напали на український парохіяльний дім о. Гобачевського 5 бандитів і, стероризувавши домашніх, зажадали готівки. Та коли налякалися алярмів служби, забрали з собою тільки золотий годинник і втекли. Поліція арештувала як підозрілих у нападі Федя Тавчука й Генриха Вінтерфельда; їх відставили до диспозиції судової влади.

ВУЛЬКАНІЧНИЙ ПОПІЛ ЗНИЩИВ ЗАСІВИ Й ВИТРУЇВ ХУДОБУ.

Вулькан Убіна в Перу від травня ц. р. чинний, викидає величезні маси гарячого попелу, який знищив багато засівів і витруїв багато худоби.

НАЇЗД ЗЛОДІЇВ НА КАТОЛИЦЬКЕ СВЯТО.

„Матен" обурюється на наїзд ватаги міжнародніх злодіїв на католицьке свято в Лізіє, що відбулося цими днями при участи 5 кардиналів і 60 епископів. „Матен" стверджує, що це була „ватага польських злодіїв", і вичислює на доказ їх імена: Герман Гайзенголь, Маер Орлеан, Абрагам Іцковіц, Йозеф Розенблюм і Абрагам Радішицький. Польська преса звертає „Матенові" увагу, що згадані „на жаль — польські громадяни" такі самі поляки, як і французи.

ЗАГИБІЛЬ 107 ДУШ ПРИ КАТАСТРОФІ В ІНДІЇ.

Недалеко міста Патна, в Індії, з шин вискочив поспішний поїзд, причім було вбитих 107 осіб, а 65 було поранених. Доносять, що між побитими не було европейців. Влада підозріває, що до катастрофи прийшло через саботаж.

ГРІМ „РОЗІБРАВ" ЧОЛОВІКА.

У недавній бурі, що навістила Онтеріо та спричинила немало шкоди, грім розібрав чоловіка з одежі і навіть з черевиків. Мартін Трінор із Стрітсвил утікав додому, щоб не змокнути. В бігу вдарив його грім і мало що не вбив на смерть. Пірвана на куски одіж була здерта з нього, черевики були здерті з віг. Зажурена довгою відсутністю свого чоловіка жінка Трінора вийшла шукати його та знайшла під деревом у півсвідомім стані та дуже попеченим. Але він проте буде жити.

ЛЮДСЬКЕ ЖИТТЯ Й АВТОМОБІЛІ.

Д-р Н. Л. Брунет, що є головою товариства Збереження Здоровля, висловив у Торонті свій погляд про завдання вчених і лікарів у зберіганні людського життя. Він говорив, що вчені і лікарі працюють день і ніч над продовженням життя людей, досліджують нові ліки, вчать людей, як здоровими бути, але все те намарно. Смертність людей збільшується з кожним днем, і то не від хоріб, а від авт. Він думає, що великий відсоток мотористів скорше надається до психопатичних шпиталів, ніж до кермування автом.

ОПИР З МІНХЕНУ.

Кримінальна поліція з Мінхену арештувала Йогана Штросенройтера під закидом сімох убивств на сексуальному тлі в останніх 30 роках.

РУКИ ГЕТЬ ВІД РЕЛІГІЇ!

Д-р Ніколас Ботлер, президент Колюмбійського університету в Ню Йорку, взиває до мирної боротьби з тоталітарними державами, що гнетуть релігію і завертають людство до поганства.

ВСІ СВЯТКУЮТЬ НЕДІЛЮ В СССР.

Советська преса пише, що референт виборчих справ Яковлев на засіданні центрального виконного комітету заявив, що вибори до найвищої ради треба конче назначити на якусь неділю, бо хоч у СССР неділю офіційно скасували, то 90 відсотків населення святкують далі неділю. Тому треба пристосуватися до того звичаю і перевести вибори лише в неділю, коли всі мають час іти голосувати.

ХОТЯТЬ ЗНАЧИТИ ЛЮДЕЙ.

Група радних Варшави виступила з оригінальним, а рівночасно дивним проєктом, як заложити загальний реєстр мешканців. Кожний мешканець дістав би число зараз по народинах. Це число вписувалиб до реєстру та раз на завжди його назначувалиб на нозі немовляти. Як видно, з людьми поступалиб у цій справі зовсім як напр. з кіньми у війську.

КРАДІЖ ПОЦІЛУНКА НЕПОПЛАТНИЙ.

Один торонтонський юнак вибрався з товаришем автом до Гамілтону. На шляху він побачив гарну вчительку, що чекала на автобус. Маючи романтичну вдачу, юнак зіскочив з авта та кілька разів поцілував її в уста. Його пізніше арештували, а суддя Бирбридж засудив його на два роки відложеної вязниці. Крім цього мають оглянути його голову у закладі для божевільних.

ШОВІНІЗМ, ЧИ НАХАБСТВО?

По вулицях Львова збирають на фльоту, літаки, червоний хрест, кольонії за морем і кольонії в краю. Це ще пів біди. Але збирають і на півкольонії. Збирають способом, що сягає далеко поза межі всякої пристойности. М. іншим причіпляють картонки з написом: „Буґ заплаць за офярен на пулкольоніє Н. О. К." та приговорюють: „для бєдних зрущоних дзеці!" Це діється у Львові, так промовляють нерідко до прохожих українців!

ЗА ТЕ, ЩО В ЖИДІВ КУПУВАЛИ.

В Камінці, Стрийщина, підпалили оборіг Федора Василева й знищили в полі картоплю Євки Джурин, Івана Куцева й Марії Флюд. Як виказали доходження, ці шкоди заподіяли тому, що пошкодовані купували в жидів, а не у своїх. Арештовано: Юрка Кондура, Петра Дмитрова, Юрка Василева, Івана Гринева й Петра Василева.

ЗАМІСЦЬ ДИКА — ЗЛОДІЇ.

В Смільній, Косівщина, селянин Мирослав Шпитко, чекаючи в засідці на диків, спостеріг над раном трьох підозрілих людців, обвантажених килимами. Пізніш виявилося, що це були злодії.

РОДИННІ ПОРАХУНКИ.

На тлі маєткових непорозумінь 19-літній Михайло Золотий з Шипівців, Заліщиччина, вбив ножем свого тестя, Степана Южака. Вбивника арештували.

„ПЕРЕСУНЕННЯ" НА НАЙВИЩИХ ПОСАДАХ У СОВЄТАХ

МОСКВА. — Двох найвищих комісарів у Совєтах усунено, а також двох заступників комісарів замінено іншими. Комісара фінансів Гринька, замінено В. Чубарем, комісара комунікацій ґен. Халепського замінено Берманом, що був дотепер заступником шефа ҐПУ. Заступника комісара важкої індустрії, Осипову-Шміта, заступлено Інґберманом. Осипову-Шмітові дали нагану і правдоподібно арештували за саботаж. Він, як завідувач фабриками ґуми, позволив ужити невипробованої рецепти при виробі ґуми, внаслідок чого фабрика виробила 200 тисяч непридатних автомобільних опон.

БІЛЯ ШАНҐГАЮ ШАЛІЄ БОРОТЬБА.

ШАНҐГАЙ. — В околицях Шанґгаю вже пятий день шаліє завзята боротьба між китайськими і японськими військами. Китайці ставлять завзятий опір. Японські гарматні батерії і літаки викидали сотки тисяч тон вибухового матеріялу на місто, внаслідок чого згинуло кілька тисяч цивільного населення. Ціле місто трясеться наче від землетрусу. Китайці і японці стягають на фронт чимраз більше війська. Японська армія начисляє покищо біля 80,000 вояків. День і ніч курсують між Японією і Китаєм кораблі, які привозять до Китаю все нові війська. Японський загал приняв цю війну спокійно і до певної міри зрезиґновано, будучи того переконання, що вона конечна. В японських кругах думають, що та війна потреває досить довго.

ФАБРИКИ ЗБРОЇ РОБЛЯТЬ ДОБРИЙ БИЗНЕС.

ПРАГА. — Празька фабрика зброї Шкода дістала величезні замовлення від китайського уряду на доставу зброї й амуніції. Китайський міністер закордонних справ, Кунг, що тепер перебуває в Европі, побільшив китайський кредит у цій фабриці з 12 міліонів долярів на 50 міліонів.

ПЛЯНИ КОМУНІСТИЧНОГО ІНТЕРНАЦІОНАЛУ.

ВАРШАВА. — Варшавський часопис „Курер Червони" містить таку вістку: „Підчас останніх арештовань і трусів, переведених серед місцевих комуністів на терені „Малопольщі", знайдено багато компромітуючого матеріялу. Між іншим знайдено летючки українською мовою, що накликували поборювати українську політичну еміґрацію, та карикатури на провідників еміґрації, зокрема на Андрія Лівицького, проф. Смаль-Стоцького й інших. Із знайденого матеріялу виходить, що емісарі Комінтерну розпочали нову розкладову роботу для розбиття української еміґрації.

ПОЛЯКИ ЗАКРИЛИ ШІСТЬ ЧИТАЛЕНЬ „ПРОСВІТИ".

ЛЬВІВ. — Рівночасно з масовим розвязуванням українських дитячих садків та заборонами всяких імпрез польська влада розвязала в Сокальщині шість читалень „Просвіти". Розвязано читальні в селах: Ліски, Переводів, Осередів, Перемислів, Хлопятин і Костяшин. Як „причину" цього розпорядку місцеве староство подало це, що ці читальні післали свої хори до другого села, а це заборонене в статуті. Виділи читалень у Лісках і Осередові свідками ствердили, що вони своїх хорів нікуди не посилали, а виділ читальні в Перемислові стверджує, що в їх читальні хору взагалі нема. Проте польська влада ці читальні закрила. Читальні в Переводові закинено, що вона приймаиа молодих членів. Та виділ читальні документально ствердив, що в читальні нема ні одного члена нижче 14 літ, отже статуту не переступлено. Безпідставність закидів доказали також інші читальні, та це польських властей не зворушило і читальні таки закрито.

ПОЛЬСЬКІ ДОШКУЛЮВАННЯ.

ЛЬВІВ. — Філія українського товариства охорони воєнних могил у Сколім помістила в краєвих часописах таке повідомлення: „З уваги на те, що філія т-ва охорони воєнних могил у Сколім не дістала ще досі писемного дозволу від місцевого старости на уладження свята і тому, що з незалежних від філії причин не можна було упорядкувати стрілецьких могил, свято, що мало відбутися 8 ц. м., не відбудеться. Філія вжиє всіх заходів, щоб таке свято відбулося в чергову неділю, 15 або 22 ц. м., про що філія повідомить окремим комунікатом".

ЦІКАВИЙ ДОСВІД З БУЗЬКОМ.

ЛЬВІВ. — До Палестини привіз тому два тижні польський літак чотирьох бузьків, зловлених у Галичині. Йшло про досвід, чи бузьки залишаться в новім краю, чи вернуться. Не минули два тижні і один бузьок вернувся до рідного села Бутин, жовківського повіту. Простір 3,000 км. перелетів у 12 днях зо швидкістю 250 км. денно. Бузько негайно почав кормити свої молоді в гнізді.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association Inc,
at 81 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НА ЗРАЗОК ПРОПОВІДНИКІВ

Коли в церкві виголошують проповіди та тему моралі, етики, достойности, то це річ зрозуміла й природня. Колиж того роду проповіди видно з заяв тих, що мають вести практичну політику, а обмежуються у своїм діянні до гарних слів про мораль і здержливість у міжнародніх зносинах, то це справа зовсім інакша. А так є з відозвою секретаря стейту Гола до держав світу в справі задержання світового миру і цивілізації. Так можна сказати навіть тоді, коли вже є у Вашингтоні понад 60 ріжних відповідей від ріжних держав, що годяться на пропозицію Гола, щоб держатись у міжнародніх відносинах засад пристойности і достойности. Бо з відозви і відповідей бачимо, що Злучені Держави продовжують далі виголошувати гарні засади, як за часів Вилсона чи Келоґа, і то, не зважаючи на те, що з попередніх засад нічого доброго не вийшло. Оголошують нові моральні засади, що є по правді старі як світ, хіба на те, щоб світ наочно не реконувався, що вони тепер у міжнародніх зносинах нічого не вартують. Бо ось у тім часі, як Вашинґтон одержує гарні відповіди від Японії чи Китаю, там, на Далекім Сході, починається нова крівава війна. І в тім самім часі, коли Японія відповідає Вашинґтонові, що годиться придержуватись принципів моралі, вона, як і попередньо, посувається постійно в глиб Китаю, маючи на увазі виключно свої національні інтереси та використовуючи політичний міжнародній заколот европейських держав, що тепер не є всилі ставити опір Японії.

Американський міжнародній крок, хоч подиктований добрими мотивами, не помагає в нічім розвязці міжнародніх конфліктів. Відповіді, які надходять до Вашинґтону від ріжних держав, є або цілком без політичного змісту, або є виразом того, що кожна держава дивиться на політичну мораль зо свого власного інтересу. І тому, наприклад, Японія застерігається, що, говорячи про Японію, треба завжди мати на увазі її територіяльне положення. А Польща знову підкреслює, що мораль вимагає, щоб її сусіди лишили її в спокою, а світ щоб не цікавився тим, як вона править долею своїх підданих, а полишив цю справу виключно їй самій.

Найщиріше відповіла нова ірляндська держава, стверджуючи правду, що хоч які гарні є цілі американського уряду, нічого з них не вийде, коли в держав не буде правдивої доброї волі піти за вказівками Вашинґтону. А щоби була надія на якийсь вислід із заходів американського уряду, то треба, подає уряд вільної ірляндської держави, в першу чергу направити ріжні міжнародні кривди, які є першою і найважнішою перешкодою до світового миру.

Ось так ясно треба би ставити справу і Вашинґтонові, якщо він бажає бачити світ замиреним.

РЕВЕЛЯЦІЇ ІТАЛІЙСЬКОЇ ПРЕСИ

Французько - московський пакт приязни був завязаний ніби не з мотивів ідеольоґічних симпатій, а з мотивів чисто практичних: розрахунку тої допомоги, що її моглаб принести Франції „могутня" советська армія. Так бодай представляли справу французькій громадській опінії урядові кола. Надармо дехто з відповідальніших воєнних провідників Франції, як ґенерал Вейнґанд, проголошували на ввесь світ, що ця „могутня" советська армія нічого не варта; французько - московський пакт ухвалено...

Тимчасом тепер виявляється, що французькі урядові кола дуже добре були поінформовані, з доповіди спеціяльної комісії під головуванням Барона, про дійсно жалюґідний стан советської армії, якого доказ дали в останніх часах розстріли всіх її найвизначніших ґенералів. В італійській пресі, з легкої руки д-ра Е. Інсабата, почали зявлятись уривки з цього докладу Барона, що залишався досі незнаним.

В цьому докладі згадується між іншим про засідання виконного комітету Комуністичної Партії, що відбулося між 16 і 20 грудня 1920 року. На тому засіданні вислухано доповіді політичних керівників партії з ріжних частин Советщини. Між іншим — і це власне нам цікаво — робили свої доповіді й українські представники: **Петренко, Косіор і Постишев.**

Згідно з доповідями цих спостеріґачів українського життя, 7, 25, 46, 95 і 100 **полк піхоти в Україні** треба було визнати за **цілком непевні,** бо складені в більшості з українців із націоналістичними тенденціями, що відмовлялися коритись наказам московською мовою. Випадок „самогубства" українського старшини Басенка виявив, що ті полки знаходилися, як пишуть італійські часописи, „під впливом таємних орґанізацій, можливо орґанізацій націоналістичних, під проводом українського націоналістичного революціонера, полковника Коновальця". Інші два полки, 75 і 99, треба вважати за сумнівні. З большевицької точки погляду треба вважати за задовільні полки 15, 23, 30 і 80, але під умовою, щоб їх не вживалося на подавлення революційних рухів у середині країни. Були визнані за непевні також: 2 полк кінноти з осідком у Староконстантинові і перший полк з осідком у Проскурові. На цей останній звернено особливу увагу, бо він, мовляли, особливо „затроєний" націоналістичними українськими ідеями. Після розгляду доповіди Петренка визнано за необхідне призначити на провідників ріжних відділів авіяції та броневиків певних людей московського походження та випробованої комуністичної віри.

За доповідями про стан війська в Україні була доповідь про Білорусь, де також деякі полки були визнані непевними за те, що вимагали команди білоруською мовою. Потім ішли аналоґічні доповіді про Сибір, про Кавказ, про Далекий Схід. Отже цілком ясно, що французький ґенеральний штаб, довідавшися вчасно про ці доповіді, рішучо спротивився заключенню воєнного договору з Москвою. Теперішні події виказують, що стан річей у Советщині не тільки не покращав, а ще погіршав. Те, що раніше було відоме тільки спеціялістам з воєнних штабів та воєнних розвідок, тепер робиться загально відомим. Що дня часописи приносять звістки про все нові й нові арешти та розстріли. Ось і сьогодні, 27. липня, римський „Месаджеро" сповіщає, що чистку з особливою енерґією переводиться в Україні, де в останніх 25 годинах ҐПУ перевело низку арештів серед найвизначніших осіб партії, урядового апарату та війська. Між арештованими треба особливо відмітити: ґенерала Борисенка, що командував полком броневиків, потім увесь персонал воєнної прокуратури, десять полковників і стількиж політичних комісарів у війську, комісара фінансових справ української республіки, Рекиса, віцесекретаря української комуністичної партії, члена „Політбюра" Скелекса й інших. Бувшого провідника політичної служби київської воєнної округи, Амеліна, зараз же розстрілено".

Тут одно з двох: або ці люди дійсно винуваті, і тоді це означає, що советському урядові дійсно нема на кого спертися, якщо стільки „зрадників" знаходиться в провідних колах країни; або ці люди падають жертвою нелюдського й сліпого терору. А це останнє означає, що советський уряд сам під собою копає яму, збуджує в населенні почуття непевности, бажання пімсти й недовірря до провідників: „Сьогодні ти мною командував, а завтра тебе, як зрадника, поведуть на розстріл. Чи маю я дійсно тебе слухати?!!!

Евген Онацький, Рим.

ПРАВА ЖІНОЦТВА І ПОЛІТИЧНИЙ УСТРІЙ

Права жінки є в тісному звязку з режімом, що панує в країні. Можемо вважати за правило: чим вільніша яканебудь країна, тим більші права в ній має жіноцтво. Чужинці, що подорожували Московщиною та Україною в 16—17 віках, однозгідно зазначали, що в невільничій, деспотичній Московщині жінки були в стані рабинь; натомісць в Україні, де була більша вільність, жіноцтво мало майже однакові права з чолвіками. Приклад Паліїхи, що в неприсутності свого чоловіка — Семена Палія — командувала козацькими полками Правобережної України, не винятковий, а типовий в українській історії. Таких жінок, як Паліїха, в українськім житті було дуже багато.

Після світової війни жіноцтво в багатьох країнах здобуло політичну рівноправність з чоловіками. Жінки стали виборцями до законодатних установ, послами, міністрами, і виконують свою роботу не гірше від чоловіків.

Природа призначила жінці право і повинність родити дітей. Знаємо добре, що за теперішнього суспільного устрою народження дітей не завжди є благословенням і втіхою для батька та матери. Часто поява на світ дальших членів родини приводить цілу родину до катастрофи: множиться біда, недуги, навіть доходить до злочинів. Жінка, що стала „породільною машиною", не бере участи в культурнім і громадськім житті, вона тупіє і підупадає, як фізично, так і розумово. Тому жіноцтво обстоює **„свідоме материнство",** себто підносить право жінки мати дітей, тоді, коли у матери є надія, що вона може виховати їх як ізично здорових людей і як порядних і чесних громадян. Якщо люди вважають за потрібне контролювати розмножуванння домашньої худоби, то наскількиж важніший для народу здоровий приріст людського роду! Про контролю уродин, як знаємо, ще далі йде спір. Останніми роками цей спір розбився на два головні фронти. По однім боці стоять держави, в яких уважається, що мати має право відповідними, нешкідливими засобами обмежувати число своїх дітей, а з другого боку в країнах диктаторських перемагає погляд, що жінки, які не виконують свого завдання — „множитись і наповняти землю" противляться „законам природи". Як знаємо, забрала голос у цій справі теж і церква, теж і тут в Америці. Католицька церква заявилася рішучо проти контролі народин. Контроля уродин в Советах була вільна, аж занадто вільна, бо там несвідомі й морально отупілі матері легковажно і безпідставно зганяли плід. Тепер за зігнання плоду в СССР гостро карають, як за „протидержавний злочин". Правда, жінки комісарів та інших советських достойників контролюють приріст у своїх родинах вільно, як і перед цим. Заборона, як звичайно, впала на родини пролетарські й селянські, бо їм призначено згори постачати „гарматне мясо" для майбутньої війни.

Звісно, вільність контролі уродин у демократичних державах зовсім не показує, що ці держави ставляться байдуже до приросту свого населення. Кожна держава має глибокий життевий інтерес у тім, щоб її людність зростала. Але в демократичних державах на цю справу дивляться без лицемірства. Ось, приміром, Данія, в якій уже 10 років стоїть при владі соціялістичний уряд, ухвалила недавно закони, які безперечно будуть сприяти зростові населення цієї країни. Ці закони охороняють права так званих „незаконних дітей". Скільки слів вилив наш Шевченко, оплакуючи гірку долю нешлюбних дітей, що були паріями в суспільстві! Закони данського парляменту дають людські права „незаконним" дітям. Така дитина в Данії має право знати, хто її батько; має право називатись іменем свого батька; має право на матеріяльну поміч, що відповідає господарському становищу батька; нарешті, нешлюбна дитина має право на спадщину від батька.

Знаємо, що зігнання плоду найчастіще стається у нешлюбних жінок, головно через матеріяльну скруту, в яку попадає „мати-покритка". Отже закони данської держави охороняють „незаконних" дітей перед нуждою, в яку їх кидає несвідомість і легковажність батька; забезпечують матір та дитину перед ганьбою і пониженням. Це — найдоцільніша боротьба проти того, що матері в розпуці годяться на зігнання плоду. Дайте матерям — шлюбним чи нешлюбним — змогу жити в достатках, то заборони контролі уродин будуть зайві. Бо кожна нормальна жінка хоче мати дітей. Без дитини жінка нещаслива.

Л. Б.

25% ЯПОНЦІВ — КОРОТКОЗОРІ.

Найбільше короткозорих чоловіків, жінок, і дітей є в Японії. Згідно з недавнім списом, є їх там 20 міліонів, або понад 25% усього населення. Кожний четвертий громадянин Японії є короткозорий. Катастрофально відбилася ця короткозорість при бранках, де майже 40% новобранців показалися нездібними до військової служби з причини короткозорости. А тому що японські лікарі ствердили, що короткозорість у дітей зачинається вже на 10-му році життя, зарядило міністерство шкільництва, щоб від найближчого шкільного року друкувати шкільні підручники товстим, виразним друком. Заборонено друкувати дрібним письмом, бо це мовляв, є головною причиною ослаблювання і і так слабого зору японських дітей. Японські військові фахівці твердять, що їх вояки погано цілять. Японці хоч дуже відважні, мають найгіршу артилерію, а причиною того також, на думку фаховців, є короткозорість артилеристів. Тому то влада почала боротьбу проти короткозорости. короткозорости. Боротьба за зір стає найважнішою справою Японії.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ЙОНКЕРС, Н. Й. Тов. Подільська Січ, від. 8, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в пятницю, 20-го серпня, в годині 8-мій вечером, в У. Н. Домі, 13 Вашінґтон вул. Просимо членів вирівнати свої вкладки щоб не бути суспендованими. — Н. Чолій, предс.; В. Мандзій, секретар.

К. Міксат.

ВИБОРИ

(6)

— Лише це, кажу! — крикнув Терепета, прискакуючи до воза і хапаючи за дишель. — Горівка буде. Прийде свіжа.

Пару кроків далі стояли дві дівчині і, придивляючися тій горівчаній метушні, хихотали. То були дві празнично одіті гуцулки, в червоних сафянових чобітках і в хустинах, сильно насунених на очи. Побачивши їх, Терепета крикнув:

— Ано, дівчата! Ходіть ближче сюди. Скажіть мені, чи в селі, або в купелях добрий шинок, що мав би на продаж більший запас горівки? Заплатимо дуже добре.

Коли дівчата не приходили і не відповідали, Терепета пустився до них. Вони давай утікати.

— Гей, ви мої зазульки! Чи не вкрали ви що з воза?

Гнав за ними сяжневими скоками і, реготучися, спіймав. Обіймив обі за стан і, стиснувши їх докупи, держав у своїх медвежих раменах. Одна зачала плакати. Друга не була така плаксива. Вхопила напасника за його кучері і, сіпаючи на всі боки, силкувалася відіпхати його від себе.

— Пущу, як поцілуєш мене! — крикнув до неї.

— Чи мені причулося, чи одна із них справді крикнула моє імя? — погадав я.

Біжу до них і кажу до Терепети:

— Не робіть дурниць. Миж тепер урядуємо. Пустіть дівчата!

Терепета закляв і крикнув:

— Пусти моє волосся, ти, гадино!

Та гадина не пускала і далі сіпала, бо він далі держав її в обіймах. Я стояв за нею. Вона звернула голову до мене і тоді хустина зсунулася з її голови. Показалося її гарне, люте, розігріте личко. Я гадав, що трупом впаду з жаху і з радости.

То була Стефа, донька мого старости.

— Панно Стефо! То ви? Справді ви? — крикнув я придавленим голосом.

— Я, я! Чейже самі бачите. Увільніть мене від того чорта. А може боїтеся?

Лютий прискакую до Терепети, хапаю його за ковнір і сіпаючи, кричу:

— Зараз пусти дівчата, лотре, як не хочеш зогнити в кримінали! Чи не бачиш, що то донька нашого пана старости?

Терепета з жахом відскочив і став оправдуватися жалісним голосом:

— То не може бути. Нехай мені рука всохне, як я вгадував таке. Цілую рученьки паннунці.

— Ідіть до воза, бо люди розкрадуть решту.

Пішов. Ішов зразу спокійно. Коли вже був троха відійшов, зачав бурмотіти під носом. Ще далі нарікав вже цілком голосно.

— Дві гарні ляльочки! Хто би був, до тяжкої хороби, подумав! Панни з міста поперемінювалися... Ніхто з нас був би не пізнав, що то не наші дівчата, а міські панни. Доньки старости?... Овва! А я син гуцула! Я не привик до того, щоби мені якась дівка вимикувала волосся і щоби так ганьбили мене...

Дівчата всього того не чули. Коли небезпека вже минула, Марина перестала плакати і сердечно сміялася з того, що було. Зате захлипала тепер Стефа.

Я не знав, як потішати, а що годі було стояти мовчки, я спитав:

— Звідки ви взялися тут, ще й як гуцульські дівчата?

Стефа далі хлипала. За неї відповіла Марина:

— Ми з мамою там в купелях. Нині вийшли ми збирати пільні квіти. Вибираючися на село, ми загадали вбиратися так, як сільські дівчата. Стефа гадає, що їй до лиця гуцульська ноша. Правда, Стефо, що ти казала так?

Стефа лиш кивнула злегка головою.

— Чому ви відійшли так далеко від села?

— Бо Стефа хотіла видіти похід виборців.

— Звідки ви знали, куди і коли ми підемо?

— Стефа знала [illegible]

Стефа скоро стерла запаскою сльози.

— Неправда! Я не знала, — сказала задирливо і стала гризти крайку від запаски.

— Як позволите, то заведу вас до хати. В купелевій гостинниці покріплюся і куплю новий запас виборчої горівки. Вози поїдуть поволі дорогою, ми підемо навправці.

Пішли ми сіножатями. З молодими дівчатами треба було щось балакати і я хотів балакати. Так що з того, коли розмова не йшла. Марина поводилася так, наче би сестри і мене цілком не було коло неї. Я й не думав балакати з нею тоді, коли коло мене була Стефа. Про будьщо я не хотів балакати. До того, про що хотів би, годі мені було знайти вступ. Нашою розмовою були короткі, зле вибрані питання, і ще коротші і ще гірше обмірковані відповіди. Після кожної відповіди з моїх чи з її уст наступала довша мовчанка. Нарешті я рішився таки розпочати офензиву і кажу:

— Як дивлюся на вас, то мушу сказати, що вам такий одяг до лиця. Та...

Я прикусив язика і замовк.

— Ну, та? — спитала, дивлячися під ноги.

— Та я сказав би, що ви й без того дуже гарні.

— Ви сказали би? Ну, ну! — засміялася глумливо. — То ліпше не кажіть.

— Йой! — крикнула Марина. — Як ми проберемося на той бік?

Потічок, над котрим перевернувся віз з бочкою горівки, плив собі сіножатями до вподоби малими й великими викрутасами. Допливши до краю села, вертався великою підковою нзаад. Ми попали тепер на друге рамя тої великої підкови. Малий потічок заки прийшов сюди, тягнув до себе дальші жерела і менші бічні потічки. Тут вже був справжній потік. Без містка не пробравсь би на той бік сухою ногою.

Стефа глянула на мене і усміхнулася так, як той, що хоче затаїти свій великий клопіт.

— Що тепер зробимо? — спитала.

— Зруйнуємо наші чобітки у воді і в болоті, — відповіла Марина. — Шкода їх. Диви, яке болотнисте дно потока. Воно й грузьке. Треба буде глибоко місити його.

— Ви ще й перестудили би ноги, — кажу. — Я перенесу вас. Спершу одну, потім другу. Іншої ради нема.

— Що вам прийшло до голови? — сказала Стефа, стривожена і з докором, наче би я вихопився з яким дуже непристойним предложенням.

— Не будьте вперті, мої панни, — кажу. — Заки зайдемо до містка, захопить нас ніч. Також ті хмари не подобаються мені.

— Зачинайте, я готова! — сказала Марина.

По хвилі стояла вже на тім боці. Дно потока було дуже зрадливе. Я запався в болоті аж по коліна. Ледви повитягав ноги. Добре, що мої чоботи були тісні і над колінами приперезані ремінцями. Як би не те, то болото потока було би роззуло мене і чоботи були би лишилися в болоті. (Д. б.).

СОВЄТИ В ОЧАХ ЧУЖИНЦІВ

„Любимий вождь".

Французький письменник Ербар, що сам є комуністичних поглядів і навіть у своїм часі був горячим прихильником Совєтів, аж доки їх не відвідав та не перебув серед них довший час, написав тепер книжку про Совєти, в якій доказує прикладами, взятими з совєтської буденщини, як большевицький режім доводить своє населення до цілковитого морального опідлення. Розказує Ербар, як то совєтська „Літературна Газета" замовила у нього статтю про враження з музею Леніна. Ербар її написав. Колиж приніс її до редакції і редактор почав її читати, під кінець читання наступило в редактора збентеження і він заговорив: „Ви ні словом не згадали про Сталіна!" „А вжеж, що ні", відповів Ербар, „бо тут річ іде про музей Леніна". „Та воно так", спочатку ніби згодився редактор, але опісля зачав пнятись і заговорив: „Всежтаки не шкодилоб добавити декілька стрічок про Сталіна". Ербар сів за стіл і з досадою написав кілька стрічок про Сталіна, в яких іронічно ужив таких слів як „любимий вождь", „найгеніяльніший, найрозумніший" і т. д. Редактор задоволено приняв рукопис.

„Вороги народу".

Той сам Ербар описує ще одну історію:

На чорноморськім пароплаві він звернув увагу на одного хлопця, який у теперішній совєтській, сірій, безобразній та позбавленій усякого індивідуалізму масі робив на нього цікаве враження. В його очах було якесь скрите і глибоке незадоволення, що в очах большевицької влади характеризувалоб його як „ворога народу". Підійшовши до нього, Ербар запитався:

„Що ти робиш? Ти студент?"

„Ні", — відповів юнак.

„Робітник?" — допитував далі Ербар.

„Ні", — була здушена відповідь.

„Щож ти робиш?"

„Нічого".

„Може ти хворий і тому не працюєш?"

„Ні. Я не хочу працювати".

„Чомуж ти не хочеш працювати і не хочеш учитися? Чейже в Совєтах є гарні школи".

„Я не люблю їх", понуро відповідав юнак. „Я хочу працювати одинцем, по своєму. Я поет", додав він тихо.

„А яких поетів ти любиш?" — допитував далі Ербар.

„Гете, Рембо, Гайне" — була відповідь.

„А з совєтських поетів?"

„Я люблю Маяковского і Єсеніна", — відповів хлопець, а по хвилі надуми додав: „Вони оба поповнили самогубство".

Стара, як світ, історія.

Віденський журналіст Бесахес, якого недавно викинули Совєти зі своєї території, також описує сталінську владу і її спроби цілковито ізолювати совєтське населення від західньо-европейської цивілізації. Ці заграничні туристи, які вїжджають до Совєтів, мають згори призначені „стежки", якими їм можна ходити, говорить Бесахес. Ці „стежки" дбайливо приготовляє ГПУ і їх завданням є недопустити чужих туристів до ближчого контакту з місцевим населенням, щоб з одного боку туристи не побачили дійсного положення в Совєтах, а місцеве населення щоб не довідалося від них про дійсне положення за границею.

В Росії ще не є щось зовсім нове. Російська історія знає подібні випадки, де також було заборонено російським громадянам під карою смерти виїздити за границю, щоб вони через порівняння не пізнали, як далеко їх країна лишилася позаду від европейської цивілізації. Бували випадки, де російські царі смертю карали тих, що тихцем виїздили за границю, щоб побачити світ.

Московська влада буде забороняти своїм громадянам пізнавати европейську цивілізацію і з сорому забороняти чужинцям пізнавати її власну, так довго, як довго московський нарід буде вважати себе за европейський та буде малпувати европейську цивілізацію.

Росіяни це не европейський нарід, тільки азійський. Це признають також деякі московські вчені, які мають у собі досить цивільної відваги, щоб це поіменно назвати.

Французи дивуються...

Французький часопис „Інтрасижан" дивується, чому паризьку виставу не відвідують совєтські громадяни. Він пише: „Держава, яка начисляє 120 чи 150 мілїонів мешканців, не післала ні одного туриста над береги Сени. Хібаж так мається поступати? Населення СССР представлено на виставі фігурою дами з серпом у руці і добродія з молотом у руках. Ця пара величезних розмірів, але вона не жиє. Живих женців і робітників ні одного. Чому вони опізняються з приїздом? Нас переконують, що вони свобідні і щасливі у своїй батьківщині. Нехай би вони приїхали і показали свої радісні лиця. Вони послужилиб повчальним прикладом для нас. Їм можливо булоб тяжко дивитися на нас нещасних. Але треба вміти терпіти за людство".

А далі той сам часопис іронічно додає: „Дурні, брехуни й агенти фашистів нас хочуть переконати, що російські робітники не мають права переступити границю. Навіть говорять, що колиб комунебудь з них вдалося дістатись за границю, то він не хотів би вертатися назад до СССР. Але з такими інсинуаціями не варт навіть боротися".

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

БОФАЛО, Н. Й.

З гостини на народню ціль.

До міста Бофало загостив враз зо своєю дружиною наш односельчанин Микола Когут зо Стемфорд, Конн. Це була стріча по довгій розлуці, тому ми всі, односельчани з села Урманя, пов. Бережани, з якого походить також названий гість, з цього приїзду щиро радїли. Обговорюючи ріжні родинні чи особисті справи, ми перейшли потім на громадські справи, а головно на те, що діється тепер у наших рідних сторонах.

З жалем і смутком ми стверджували за вістками, що походять з наших околиць, що польський жорстокий наїзник, враз зо старостою, військом та поліцаями, роблять так звану „пацифікацію" в бережанських сторонах. Кожному добре відомі ці методи польської „пацифікації", котрі щодо своєї дикости не мають границь.

По війні багато народів знайшлися незадоволеними, бо попали під гіршу владу, ніж були перед війною. Але український нарід потерпів найгірше, бо попав під владу кількох жорстоких наїзників, які хочуть знищити його до тла. Але даремні їх зусилля, бо, як казав Шевченко, „І не ситий не виоре на дні моря поля, не скує душі живої, ні слова живого".

Дальше наші односельчани села Урманя рішили між собою нести поміч свому рідному селу і при кожній нагоді збирати жертви на кооперативу, школу, читальню й інші громадські цілі та в той спосіб помагати рідному селу боротися з польською окупацією. А заразом ми рішили повести пропаганду тут в Америці та виясняти американцям про безглузду господарку польської держави. Про це можна писати до американських часописів, журналів, а також до визначних людей, як сенаторів, конгресменів, професорів і інших впливових осіб.

Робити це в той сам спосіб, як це роблять жидівські організації, що дикість і жорстокість польської влади розкривають на кожному кроці. Ми, односельчани села Урманя, будемо робити все, що в нашій силі, щоб польську поведінку з українським безборонним населенням представити як слід перед культурним світом.

Покищо ми на привитанні нашого односельчанина, Миколи Когута, що загостив до нас зо Стемфорд, на заклик Ів. Кіналя, на якого то фармі ми мали цю дружну гостину, зібрали на ту ціль 24 доляри. Зложили: Ілько Кіналь, Микола Когут, Іван Когут, Микола Сорока по $5; М. Муцківський, І. Була, Т. Була, Гірний по $1.

Хто з односельчан зо згаданого села хотів би до цього теж причинитися, то просимо слати жертву: ті, що з ньюйорської околиці, до Миколи Когута, 127 Wooldwell Street, Stamford, Conn., а з околиці Бофало до Ілька Кіналя, 133 Abbott Road, Buffalo, N. Y.

М. Сорока.

Степан Мусійчук.

УКРАЇНСЬКОМУ ЮНАКОВІ

(Присвята С. Г.).

Коли мої сумні очі
Дивляться в тебе, юначе,
Сам я юнаком стаюся.
Я не тужу, не сумую;
Я співаю, я жартую,
З горя й лиха я сміюся.

Бо як чую твою мову
И бачу зелень пречудову,
Що довкола мене дише,
Себе в літах я хлопячих
Немов в сні чарівнім бачу
І стрічки отсі я пишу.

Пишу їх під шум водиці,
Що у річеньці блищиться,
Пишу їх тобі на спомин.
Бо і я, як був хлопчина,
Любив чари отсі днини,
Отсей лісу шум і гомін.

Я любив це там далеко,
Де злетіти так не легко,
Бо за синіми морями.
Я і нині лісом ходжу
І діточок рідних воджу,
Хоч не рідними стежками.

Я блукаю, куди знаю,
Себе з дітьми розважаю,
І з тобою, сину гідний.
Я хотів би побажати
Тобі, сину, погуляти
По степах вкраїнських рідних.

Я бажаю тобі, друже,
Бути там, за чим так тужу
Я душею на чужині;
Щоб ти взрів поля широкі,
Ліси й гори ті високі
Серед рідної країни.

Щоб ти міг там полинути,
Де мені може й не бути
У життї моїм ніколи...
Де високії могили,
Де батьки дідів зложили,
Де степи, діброви й гори.

Я бажаю, о юначе,
Щоб ти серце мав козаче,
Щоб діждав ти тої днини,
На коні там погуляти,
Гостру шаблю спробувати
З ворогами України.

О, тоді мені в чужині
(Може вже і в домовині)
Буде лекше спочивати.
Дайже, Боже, тобі, сину,
Про Вільну Неньку Вкраїну
Мені вістку передати.

МЕДВІДЬ У ЛІЖКУ

Хоч як воно неймовірно виглядає, всетаки зовсім правдиве. Адже не тільки людині вільно зазнавати розкішного відпочинку в теплім, вигідним ліжку, але й медведеві, коли до цього тільки трапиться відповідна нагода. Така нагода трапилася недавно одному медведеві з мандрівного цирку, який підчас теперішнього огіркового сезону загостив до мадярського містечка Нестштентер.

Руїна в коморі.

Монтер Ковач, який вів завжди спокійне і зрівноважене життя, викликав одного дня збіговище на ціле містечко. Причиною цього збіговища була така подія:

Ковач вислав свою жінку з дітьми на село, а сам вів парубоцьке життя у своїм трикімнатнім помешканні. Коли одної неділі вернувся він з проходу до дому, побачив перестрашений, що двері його мешкання стоять відчинені.

У кімнатах панував страшенний нелад, немов по гостині злодіїв. Одначе найгірше виглядала комора, де всі харчі були поперевертані догори ногами, а з відкоркованих пляшок витікали струмочки токайського.

Гість у спальні.

Тільки двері до спальні були зачинені. У великім подружнім ліжку Ковачів лежав якийсь велитень завинений у перину і спав. Голосний хропіт, який переходив іноді в правильний свист, був найкращим доказом, що саме цей непрошений гість спричинив у коморі таке жахливе спустошення. Обурений до краю монтер підійшов до ліжка, щоб викинути безличного гостя. На його зазив відповіло йому зпід перини невдоволене бурмотіння. Очевидно монтер, зорієнтувавшися у ситуації відступив чим скоріше зо своєї, власної таки спальні і за кілька хвилин поставив ціле містечко на ноги.

Примусова румація.

Коли майже всі мешканці містечка зібралися коло дому Ковача, і гурток найвидзначніших увійшов разом із монтером до спальні, рішили здемаскувати безличного й очайдушного злочинця. Монтер підійшов до ліжка відкинув перину.

Гурток найвидзначніших мешканців міста Нестштентеру з острахом кинувся до дверей, бо на ліжку лежав великий, грізний, чорний медвідь і хропів на цілу хату. Ненадійно розбуджений подивився на зібраних у кімнаті людей і зовсім не мав наміру покидати вигідного ліжка. Тоді комадант тамошньої поліційної станиці велів поліцаям і охотникам зпоміж юрби перенести ціле ліжко до городу.

Таким чином відбулася урядова румація непрошеного льокатора.

Щойно перед вечором, коли прийшов директор мандрівного цирку, рушився медвідь із місця. При цій нагоді виявилося, що медвідь утік із циркового воза і крізь поля, городи й сади забрив аж до положеного на передмісті домику Ковача.

Очевидно директор цирку заплатив відшкодування монтерові, а медвідь помандрував знову до клітки — за кару без вечері.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ВІК ЗЕМЛІ

Система планет, що кружляють довкола сонця — це виняткове явище в астрономії. Досі невідомо, чи інші зорі-сонця мають подібну систему планет. Хоч би й так було дійсно, то сучасні телескопи не дають нам змоги побачити їх. Хто дивився на сонце з найближчої від землі зорі, бачив би не сонце, тільки ясну зірку, а планети Юпітера не побачив би зовсім найбільшими сучасними телескопами. Юпітер — найбільша планета сонячної системи.

Чому соняшна система займає виняткове становище у всесвіті? Вчені ріжно про це думають. Вчений Сі думає, що сонце „ловить" ті небесні тіла, що наближаються до нього, приневолює їх змінити дотеперішню дорогу й вони мусять кружляти довкола сонця. Так комета, що мандрувала в просторі всесвіту, стає поневолі планетою соняшної системи. Також доля, зустрінула колись може й нашу землю та інші планети.

Молочна дорога.

Інша теорія визначного астронома Джанса. Велитенська скількість зір, що їх бачимо на небі, це тільки невеличка частинка із сто мільйонів молочних доріг всесвіту. Кожна молочна дорога нараховує кругло сто тисяч мільйонів зір. Віддалі між зорями такі велитенські, що у відношенні до їх величини можемо вважати всесвіт — порожнечею. Навіть у просторах, густіше засіяних зорями, також є „найблизька" до нас молочна дорога, зорі розсіяні дуже рідко. Для порівняння величини зір і віддалі між ними уявіть собі, що хтось понаштромлював шпильок у віддалі 100 км. одна від одної. Головки шпильок — зорі, означена віддаль між шпильками відповідає велитенській віддалі між зорями молочної дороги. Дуже мало імовірности, щоб так віддалені зорі зблизились до себе настільки, щоб зудар одної з другою викликав катастрофу.

„Бородавка".

Одначе таке зближення зір може трапитися рав на 10 міліярдів літ, або й рідше. Джанс виясняє, що саме тоді, коли одна зоря наблизилася до сонця, повстала соняшна система. Внаслідок міцно збільшеного притягання повстав на поверхні сонця величезний наплив розжареної газової маси. Ця „бородавка" видовжувалася щораз більше, відірвалася від сонця в виді довгої палички й зачасом розпалася на кілька дрібних тіл. Із середньої, грубшої частини повстали більші планети: Юпітер, Сатурн, Уран і Нептун, із тоншої повстали менші: Меркур, Венера, Земля та Марс, рій планетоїдів і найменший, щойно недавно відкритий, Плутон.

Коли це сталося? Віддавна силкувалися принайменше приблизно означити вік землі. В 1715 р. славний англійський астроном Галей взяв за основу рахунку скількість соли в морі. З хвилиною, коли остигла кора землі (суходіл), скропилася на ній водна пара, що окружала землю. Вся вода була тоді солодка. Пізніше ріки наносили в моря розпущену сіль, що її виполокала вода з землі по дорозі в море. Обчисляють, що ріки наносять у море річно 50 мільйонів тон соли. Всі моря містять тепер у собі приблизно 15 мілїонів міліярдів тон соли. Така скількість могла зібратися в морях за 300 мілїонів років, а дійсно це тревало значно довше, бо цей обрахунок не узглядяює соли з копалень. Та сіль зібралася в тих морях, що давно перестали існувати.

Коралеві рафи.

Поверхня землі змінюється під впливом дощів, снігів, вітрів, рік, морей і живих організмів. Унаслідок їх діяння повстають т. зв. осадові скелі, наверствування. Озера й стави заростають торфом, на морському дні збирається намул, береги гарячих морей вкриваються кораловими рафами. Приймають, що швидкість повставання осадових скель не дуже змінилися досі за всі епохи історії землі. На тій основі обраховують, що для наверствування 1 метра треба приблизно 15,000 років, а для 1 м. вапна 40,000 років. На тих осадових скелях, що можна зміряти їхню грубість, оцінюють їхній вік на 600 мілїонів років. Та з ріжних оглядів треба приняти, трохи збільшити — до 1 міліярда років.

Уран.

Найпевніша метода для оцінки віку землі спирається на радіоактивних тілах. Уран, що підлягає постійним перемінам і промінює ріжного роду проміннями, тратить притому частину своєї маси. Вкінці змінюється уран на олово. Обчислюють, що з одного грама урану після 5 міліярдів років залишається тільки пів грама урану та 43/100 олова, решта припадала на ріжні продукти посередніх перемін. На основі відношення скількости до олова можна означити його вік. Для найстарших провірених скель обчислюють, такою методою, їхній вік на 1—2 міліярдів років.

З міліярди літ...

Ні один із поданих способів визначити вік землі не веде вповні до певних вислідів; усі вони дають нам тільки приблизні означення. Та невелика ріжниця між вислідами обчислень за ріжними методами дозволяє припускати, що підрахунки досить правдоподібні: земля має за собою 2—3 міліярди років існування. Це велитенський період часу противі 6,000 років, що ділять нас від згублених у темряві початків історії; та й вік землі невідомий і дрібний супроти безконечно довшого віку сонця й інших зір.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ШІКАГО, ІЛЛ. Бр. св. О. Николая від. 106, повідомляє членів місцевих і позамісцевих, що місячні збори відбудуться в неділю, 22-го серпня, зараз по Службі Божій. Обовязком є усіх членів прийти на означений час. Напоминаємо довгуючих членів, щоби прийшли на збори і вирівнали свої залеглости, або заявили, чому не можуть платити своїх вкладок що місяця. Члени, котрі не вирівнають своїх залеглостей на цих зборах будуть суспендовані. — Н. Гуль, предс.; Г. Дацьків, кас.; І. Дацьків секретар.

ШІКАГО, ІЛЛ. Тов. ім. Т. Шевченка, від. 252, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 22-го серпня в годині 12:30 пополудні в парохіяльній галі при 1944 Ірі вул. Просимо всіх членів прийти на збори. — І. Магас предс.; Н. Батюк, секр.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. Тов. Любов від. 370, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 21-го серпня, о год. 6-тій вечером, в гали церковній під ч. 127 Парк вулиця. Просимо всіх членів прийти на час, бо маємо важні справи до полагодження, також просимо членів, щоби розібрали тікета на баль. Напоминаємо довгуючих, щоби прийшли і вирівнали свої залеглі довги, бо впротивнім разі будуть суспендовані. Просимо членів старатися о приєднування нових членів, як до Союзу, так і до Тов.. — Н. Плуговський, предс.; І. Ліпцан, кас.; И. Децембер, секр.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. Тов. ім. Т. Шевченка, від. 42, повідомляє всіх своїх членів і члениць, що місячні збори відбудуться в неділю, 22-го серпня о 2-гій пополудні в льокалі У. Н. Дому 237 Гови Евеню. Приявність всіх членів є конечна, бо маємо важні справи до полагодження. Хто з членів хоче отримати Пропамятну Книгу, прошу зголоситись до секретаря на цих зборах. — Петро Головачук, секр. фін.

МІЛВІЛ, Н. ДЖ. Тов. Запорозька Січ, від. 347, повідомляє своїх членів, місцевих і позамісцевих, що місячні збори відбудуться в недлю 22-го серпня в годині 2-гій пополудні, в гали де звичайно. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо маємо важні справи до вирішення. Довгуючих членів просимо вирівнати свої довги, бо впротивнім разі будуть суспендовані. — Т. Ковальський, предс.; М. Прохович, кас.; Г. Тимчій, секр.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. Тов. Івана Франка, від. 97, повідомляє членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 22-го серпня, в годині 2-гій пополудні, в галі під ч. 47 Гови Евеню. Просимо членів прийти точно на означений час, а довгуючі, щоби вирівнали свій довг бо впротивнім разі будуть суспендовані. — Т. Скоробогатий предс.; І. Нестор, кас.; М. Табачук секретар.

АСТОРІЯ, Л. АЙ. Бр. св. О. Николая, від. 5, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів і члениць, що місячні збори відбудуться в суботу, дня 21-го серпня, в годині 7:30 ввечір в гали У. Дем. Клюбу 24-11 Стейнвей вул. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо є важні справи до вирішення. Довгуючих членів просимо вирівнати свої довги, бо впротивнім разі будуть суспендовані. Хто з членів має нового кандидата, хай приведе на збори. Просимо родичів, котрих діти мають скінчених 18 літ життя, щоб переписали їх до старших членів. Просимо принести діточу грамоту і підписати аплікацію до старших членів. Не приявний на цих зборах член, чи урядник підлягає карі згідно з статутом. — І. Сидор, предс.; Ан. Климишин, кас.; П. Барщич, секр.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Тов. Запорозька Січ, від. 206, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в в пятницю, 20-го серпня, в годині 7:30 ввечір, в гали парохіяльній на Блекстон, вул. Просимо всіх членів бути приявними на цих зборах, бо маємо важні справи до вирішення. Довгуючих членів просимо сплачувати залеглий довг, хоч частинно, як не зараз. Хто з членів має нових кандидатів, хай приведе на збори і впише їх до Союзу і до Тов. — І. Околіта, предс.; І. Паньків, кас.; Н. Вецал, секр. фін. С. Мостецький, рек. секретар.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Бр. св. Володимира, від. 130, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 21-го серпня в годині 8-мій ввечір, в У. Н. Домі, 219 Іст 6. вул. Обовязком є кождого члена прийти на збори в означенім часі. Довгуючим членам пригадуємо, щоб вирівнали свої залеглости. — Антін Карпович, секр. рек.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Тов. ім. Івана Франка, від. 83, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 21-го серпня, в годині 7-мій вечером в домі Укр. Аме. Горожан під ч. 847 Френклін, вул. Просимо членів прийти на ці збори, бо маємо багато справ до полагодження. Довгуючих членів напоминаємо прийти і вирівнати свої вкладки, щоби опісля не було нарікань. — С. Чорномаз, секр.

ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. Тов. ім. Івана Франка, від. 372, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в пятницю, 20-го серпня, в год 8-мій ввечір. Просимо всіх членів прийти на час. Довгуючим пригадуємо, щоби вирівнали свої вкладки — В. Ярема, предс.; М. Дубас, кас.; Д. Симинюк, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Бр. св Юрія від. 239, повідомляє своїх членів що місячні збори відбудуться в суботу, 21-го серпня, о годині 8-мій вечером. Біжучі справи буде полагоджувати секр. вже від години 7. ввечір. — Уряд.

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ. Сестрицтво Любов, від. 177, повідомляє, що місячні збори відбудуться в суботу 21-го серпня, в годині 7-мій вечером. Просимо всіх члениць, місцевих і позамісцевих прийти на час і вирівнати свої залеглости — С. Сарка, секр.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ. Сестрицтво Любов, від. 37, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих члениць, що місячні збори відбудуться в пятницю, 20-го серпня в годині 7:30 ввечір, в У. Н. Домі. Просимо прийти на означений час, бо маємо важні справи до полагодження. Кожда члениця повинна принести свою вкладку на збори, а не де інде. Просимо довгуючих вирівнати свої залеглости, бо впротивнім разі будуть суспендовані. — А. Погранична, предс.; А. Огар, кас.; Е. Кардаш, секр.

ГЕЙСТІНГС, ОН ГОДСОН, Н. Й. Тов. Т. Шевченка, від. 6, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 21—го серпня, в годині 8-мій вечером, в гали клюбу під ч. 410 Варбуртон, Евеню. Просимо членів прийти на ті збори, бо є важні справи до полагодження. Також пригадуємо тим членам, котрі були суспендовані, щоби прийшли на збори і вирівнали свої залеглі довги, щоби могли бути приняті наново у члени. — А. Вовк, секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Бр. св. О. Николая, від. 104, повідомляє своїх членів, місцевих і позамісцевих, що місячні збори відбудуться в неділю, 22-го серпня, в годині 3-тій попол., в Народнім Домі. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо маємо важні справи до вирішення. Таксамо просимо довгуючих членів, щоби вирівнали свої залеглі вкладки, як також просимо тих членів, котрі є суспендовані, щоби вирівнали свої вкладки і були приняті наново. Просимо старатись приєднувати нових членів. — М. Вітів, предс.; І. Ворона, кас.; Г. Мисак, секр.

БРОНКС, Н. Й. Тов. Любов, від. 298, повідомляє своїх членів і члениць, що місячні збори відбудуться в пятницю, 20-го серпня, вгодині 7-мій вечером, в гали під ч. 1013 Іст Трімонт Евеню. Просимо всіх членів і члениць прийти на означений час, бо маємо важні справи до полагодження. Довгуючих просимо прийти на збори і вирівнати свої залеглости. Таксамо просимо принести належитість за тікета з послідного пікніку і дати можність урядникам здати звіт з пікніку. — В. Гнида, предс.; В. Швед, кас.; Й. Сидор, секр.

ПИТАННЯ І ВІДПОВІДИ

Питання: До виконування моєї фахової праці треба дозволу від властей, котрі видають їх тільки американським горожанам. Я приїхав до Злучених Держав у лютім 1924 року. Чи вже ухвалено закон, що дозволяє на леґалізацію чужинців, котрі приїхали без візи перед 30 червня 1924 року?

Відповідь: Така точка знаходиться в законопроєкті Даєса, що його вже ухвалила палата репрезентантів і передала під обради сенату. Є надія, що той проєкт закону буде вповні принятий іще на теперішній сесії конґресу. Як тільки це станеться, то зараз зможете леґалізуватись і вибирати американські папери.

Питання: Задумую відвідати своїх кревних у Канаді. Маю карту тотожности, европейський пашпорт і „перші папери", вибрані рік тому. Чи мушу вибирати теж поворотний дозвіл?

Відповідь: Маючи всі ті документи у своєму посіданні, вам не треба поворотного дозволу, якщо повернетесь до Злучених Держав до шістьох місяців.

Питання: Я приїхав до Злучених Держав на студентську візу, котрої реченець кінчиться цього літа. Кілька місяців тому я одружився з дівчиною американського роду. Мені здається, що тепер можу поїхати до Канади і там дістати правильну візу. Яких документів треба до цеї справи?

Відповідь: Важний заграничний пашпорт, посвідка від поліційних властей про бездоганне поведення — це головні документи, яких вимагають у Канаді для одержання візи на сталий побут у Злучених Державах. Відносно процедури у таких справах звертайтесь до: Foreign Language Information Service, 222 4th Ave., New York City.

Питання: Я приїхав до Злучених Держав іще 1888 року, коли не було ніякого іміґраційного обмеження. 1895 або 1896 року я був вибрав перші папери, котрі пізніше затратились. Опісля я знову старався про папери, але мені сказали, що не годні провірити мого леґального приїзду. Тепер, будучи 69-літнім старцем, через те саме не можу діставати пенсії. Що маю робити?

Відповідь: До подання на „перші папери" вистарчить предложити доказ, що живете у Злучених Державах зперед 1906 року. Старі посвідки, банкова книжечка, посвідка з праці, старі листи й інші документи можуть усталити постійне замешкання у Злучених Державах зперед 1906 року. Коли нема таких доказів, то часто вистарчить предложити заприсяжені зізнання від приятелів, підприємців, тощо, котрі посвідчать, що знають вас іще зперед 1906 року.

Питання: Чи це правда, що не-горожани мають бути видалені з допомогових робіт Адміністрації Поступу Праці (Доблю Пі Ей)?

Відповідь: Відповідно до федерального закону про негайну допомогову працю, ухваленого недавно конґресом, нелеґальні чужинці, як теж без перших американських паперів, не будуть допущені на роботу WPA, а такі, котрі вже працюють, мають бути видалені. Управнені до повищих робіт є ті чужинці, котрі вибрали перші папери перед 29, червня 1937 року, одначе право першенства до тих робіт прислугує военним ветеранам та американським горожанам, що потребують помочі.

Питання: Чи існує яка урядова установа, котра дає поміч молоді, що покінчила вищі школи, у пошукуванні праці?

Відповідь: Такою установою є Народня Адміністрація Молоді, котра між іншим помагає молоді з вищих шкіл і каледжів діставати працю. Відпоручники її знаходяться при громадських бюрах праці у 58 містах. Вони мають обовязок приймати аплікації від молоді у віці від 16 до 25 років життя і старатися для неї про відповідне заняття. Коли такого представника нема у найближчім громадськім бюрі праці, то апліканта поінформують, де такий представник знаходиться. Відпоручники чи дорадники мають змогу приміщувати молодь до промислових шкіл чи курсів для спеціяльного навчання. Від початку існування тої установи зголосилось по працю сто тисяч молоді, з котрих 45 тисяч приміщено на приватні роботи. Ця обслуга безплатна для кожного.

ФЛІС.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН І БОГИНЯ МАЇВ.

(91)

Маючи в руках стрільбу, яку він підступним способом вимантив від Джорджа, Раглян тепер подався за слідами Тарзана, щоб його в негідний спосіб спрятати зі світу. Тепер він перемінявся з Тарзаном ролями: передтим він утікав від Тарзана, а Тарзан був тим, що йому наступав на пяти. Тепер він слідкував за Тарзаном, щоб зробити йому кінець.

Тарзан не підозрівав нічого. Вся його обережність була скупчена проти потвор, а не проти когось з його безпосереднього окруження. Ставувши над берегом підземного входу, він призадумався. Втім він почув якийсь голос. Підвівши голову побачив маленьку чорну малпочку. „Чи ти Тарзан"? — заговорила цікавенька малпочка, впялившу свої оченята в нього.

„Так, я Тарзан", відповів запитаний. Малпочка заскреготіла з вдоволення. Бо вістка про Тарзана, який умів розмовляти з малпами, була вже давно розійшлася по нетрах. Всі малпи раділи, що людина завдала собі труду вивчитись їх мови. По хвилі чорна малпочка перестерегла Тарзана: „Ти хочеш іти там? Не йди, там погані звірі-люди, замучать тебе".

Тарзан засміявся. Йому було цікаво довідатися, що навіть малпи знали про небезпечних потворів. Та коли не змогли його стримати його приятелі, то тимменше могла це зробити малпочка. Не надумуючись довго, він ускочив в коридор. І добре зробив. Бо за його плечима підступний Раглян якраз намірявся, щоб застрілити його. Наглий скок урятував його.